

Tillsynsvägledning om miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller

Miljökvalitetsnormen för buller infördes år 2004 genom förordning (2004:675) om omgivningsbuller. Normen har sitt ursprung från de krav på kvaliteten på miljön som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen (5 kap. 2 § p 4. miljöbalken).

Miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller är en slags målsättningsnorm. I förordningen skriver regeringen ”*Det ska eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa*”. Med omgivningsbuller menas ett oönskat och skadligt utomhusljud (**environmental noise**) från vägar, järnvägar, flyg, industrier, byggarbetsplatser, vindkraft, skjutfält, motorsport- och bilprovvningsbanor.

Primärt är det kommuner och myndigheter som ansvarar för att miljökvalitetsnormer följs. Det fråntar dock inte verksamhetsutövare från skyldigheten att genom sin egenkontroll sträva efter att begränsa bullerstörningar. Normen följs när strävan är att undvika skadliga effekter på människors hälsa av omgivningsbuller.

Buller är ett samhällsproblem

EU betraktar buller som ett av de viktigaste samhällsproblemen, vilket har resulterat i ett bullerdirektiv - **Direktivet om bedömning och hantering av omgivningsbuller**, (2002/49/EG) som antogs 2002 med syfte att fastställa ett gemensamt tillvägagångssätt för att "*på grundval av prioriteringar förhindra, förebygga eller minska skadliga effekter, inbegripet störningar, på grund av exponering för omgivningsbuller*". Direktivet innefattar gemensamma definitioner och mätmetoder och ställer krav på kartläggning, handlingsplaner och information till allmänheten om problemen och prioriteringen av åtgärder och har implementerats i svensk lagstiftning genom förordningen om omgivningsbuller (SFS 2004:675).

Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller

Förordningen om omgivningsbuller gäller:

- Kommuner med mer än 100 000 invånare. Miljökvalitetsnormen omfattar omgivningsbuller från alla vägar, järnvägar, flygplatser och tillståndspliktiga hamnar.
- Vissa utpekade industrigrenar under industriutsläppsförordningen (2 §, förordningen 2004:675) om omgivningsbuller.
- Omgivningsbuller från större vägar, järnvägar och flygplatser i hela Sverige (4-6 §§ i förordningen 2004:675).

Även i mindre och medelstora kommuner (under 100 000 invånare) ska strävan vara att begränsa buller. Detta styrs bland annat av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken och reglerna om egenkontroll, tillsyn och prövning.

Naturvårdsverket har en samordnade roll för omgivningsbuller. Verket ansvarar för att vägleda om hur miljöbalken ska tillämpas på området. Det viktigaste verktyget är riktvärden för buller.

Bullerkartläggning - underlag för åtgärdsprogram

Kommuner med en befolkning på över 100 000 invånare samt Trafikverket ska **vart femte år** göra bullerkartläggningar (strategisk bullerkarta) och därefter ta fram och fastställa åtgärdsprogram för att minska bullerstörningar. De senaste bullerberäkningarna visar situationen 2011 och åtgärdsprogram togs fram under 2013. De åtgärdsprogram som fastställts finns att tillgå på respektive kommuns och Trafikverkets hemsida. Naturvårdsverket har lämnat en rapport till EU-kommissionen.

I Skåne finns åtgärdsprogram för Malmö, Lund och Helsingborgs kommuner.

- Malmö kommun antog sitt åtgärdsprogram 2012-04-25,
- Lunds kommun antog sitt åtgärdsprogram 2012-11-12.
- Helsingborgs kommun antog sitt åtgärdsprogram 2014-01-21.

Vägverket, Banverket och Luftfartsverket har tagit fram bullerkartor för vägtrafik, järnvägstrafik och flygtrafik. I kartläggningen av flygbuller ingår flygplatser med fler än 50 000 flygrörelser per år. De flygplatser som kartlagts är Arlanda, Bromma och Landvetter. Kartläggningen utfördes år 2012.

Trafikverket håller för närvarande på att ta fram nya åtgärdsprogram för omgivningsbuller från vägar, järnvägar och flygplatser. Nuvarande åtgärdsprogram antogs av Vägverket 2008-12-11 respektive Banverket 2008-12-01 och gäller för tiden 2009-2013.

Åtgärdsprogram

Huvudinstrumentet för att följa miljö kvalitetsnormer är antagande av åtgärdsprogram. Syftet med åtgärdsprogram är att samordna och ta fram kostnadseffektiva och de i övrigt mest lämpade åtgärderna så att miljö kvalitetsnormer följs. Åtgärdsprogrammen kan omfatta olika åtgärder och styrmedel som kommuner och myndigheter behöver genomföra. Vad som ska ingå i åtgärdsprogram styrs av förordningen (2004:675) samt 5 kap. miljöbalken.

Enligt förordningen ska följande uppgifter ingå:

- uppgift om att åtgärdsprogrammet är upprättat i enlighet med förordningen och vilken myndighet eller kommun som upprättat åtgärdsprogrammet
- beskrivning av vilka bullerkällor som myndigheten eller kommunen ska kartlägga
- sammanfattning av bullerkartläggningen, som ska innefatta en uppskattning av det antal personer som beräknas vara utsatta för buller beskrivning av situationer som behöver förbättras samt problem som bedöms vara prioriterade och kriterierna för hur dessa valts ut
- sammanställning över de samråd som skett enligt 5 kapitel 4 § miljöbalken
- beskrivning av de bullerminskande åtgärder som vidtagits eller planeras, däribland åtgärder som planeras att vidtas under de kommande fem åren
- beskrivning av åtgärder för att skydda områden där ljudnivån ansetts utgöra en särskild kvalitet såsom parker, rekreationsområden, friluftsområden och andra natur- och kulturmiljöer
- en långsiktig strategi för hantering av buller och effekten av buller, vid behov även minskning av buller
- beskrivning av hur åtgärdsprogrammets genomförande och resultat avses att utvärderas
- analys av kostnaderna i förhållande till åtgärdsprogrammets effektivitet och nytta, samt en
- sammanfattning av åtgärdsprogrammet.

Enligt 5 kap. miljöbalken ska åtgärdsprogrammen även innehålla:

- åtgärder som angivna myndigheter och kommuner behöver vidta
- uppgifter om när åtgärderna behöver vara genomförda
- uppgifter om hur krav på förbättringar ska fördelas mellan olika källor och olika åtgärder
- uppgifter om hur åtgärderna är avsedda att finansieras
- analys av programmets konsekvenser från allmän och enskild synpunkt
- eventuell miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken (bedömnings ska göras, se förordning 1998:905).

Att tänka på

Kommuner och myndigheter har en skyldighet att beakta miljö kvalitetsnormer och åtgärdsprogram vid

- prövning av verksamheter och vid tillsyn enligt miljöbalken,
- planering och planläggning enligt plan- och bygglagen, väglagen och lag om byggande av järnväg så att miljö kvalitetsnormer och åtgärdsprogram följs.

Även små och medelstora kommuner omfattas av bullernormen i de områden som störs av buller t.ex.

- från större vägar (över 3 miljoner fordon/år)
- större järnvägar (30 000 tåg/år) samt
- större civila flygplatser (över 50 000 flygrörelser/år).

Regelverket om bullerkartläggning och åtgärdsprogram kan fungera som en inspiration för hur egenkontrollen angående bullerstörningar kan utformas för större väg- och spårhållare i små och medelstora kommuner.

Enligt plan- och bygglagen har länsstyrelsen en särskild kontrollerande funktion av hur kommunerna beaktar miljö kvalitetsnormer vid planering och planläggning.

Nya bullerkartläggningar ska tas fram av de större kommunerna och Trafikverket senast under år 2017 och nya åtgärdsprogram ska fastställas under år 2018. Bullerkartläggningarna ska avse aktuell bullersituation år 2016. Då det i många fall behövs konsult hjälp för detta arbete kan det vara lämpligt att planera eventuell upphandling redan under 2015.

För mer information kontakta miljöhandläggare Göran Fagerström goran.fagerstrom@lansstyrelsen.se eller TVL-strateg Göran Jansson goran.n.jansson@lansstyrelsen.se.

Lästips

Malmö stads åtgärdsprogram för omgivningsbuller

<http://www.malmo.se/download/18.1558e15e13973eeaa0e800035707/1383643814581/05-2012+-+Kartl%C3%A4ggning+av+omgivnbuller+-+Malm%C3%B6+stad.pdf>

Lunds kommuns åtgärdsprogram för omgivningsbuller

<http://www.lund.se/Global/F%C3%B6rvaltningar/Milj%C3%B6f%C3%B6rvaltningen/PDF-filer/H%C3%A4lsoskydd/Lunds%20kommuns%20%C3%A5tg%C3%A4rdsprogram%20mot%20buller.pdf>

Helsingborgs åtgärdsprogram för omgivningsbuller, remissversion

http://www.helsingborg.se/ImageVaultFiles/id_43340/cf_2/atgardsprogram_buller_remissversion.PDF

Banverkets åtgärdsprogram 2009-2013

http://www.trafikverket.se/PageFiles/28441/banverkets_atgardsprogram_2009_2013_enligt_forordningen_om_omgivningsbuller.pdf

Vägverkets åtgärdsprogram för vägtrafikbuller 2009-2013

http://www.trafikverket.se/PageFiles/28441/atgardsprogram_for_vagtrafikbuller.pdf

Naturvårdsverkets publikationer om buller

<http://www.naturvardsverket.se/Global-meny/Sok/?query=buller&Naturvardsverketpn=2&Naturvardsverketfv=7>